

Dijital Platformlarda Çocuk İçerikleri: Yaşa Uygunluk ve Risk Alanları

Enstitü Sosyal | Analiz No: 10

Dijital Platformlarda Çocuk İçerikleri:

Yaşa Uygunluk ve Risk Alanları

Eğitim Araştırmaları Komisyonu

Hazırlayan

Eğitim Araştırmaları Komisyonu

Editör

Semra Gülen

Grafik Tasarım

Betül Berra Kurt

Enstitü Sosyal | Analiz No. 10

Dijital Platformlarda Çocuk İçerikleri: Yaş Uyumluk ve Risk Alanları

NUN Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları

ISBN:

Sertifika No.

Birinci Baskı: Nisan 2026

Baskı ve Cilt: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad. B Blok No. 29/1/1 Eyüpsultan /

İstanbul TÜRKİYE

Tel: 0212 354 30 00

Sertifika No. 46403

© 2026 Enstitü Sosyal

Bu yayının tüm hakları Enstitü Sosyale aittir. Enstitü Sosyalın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

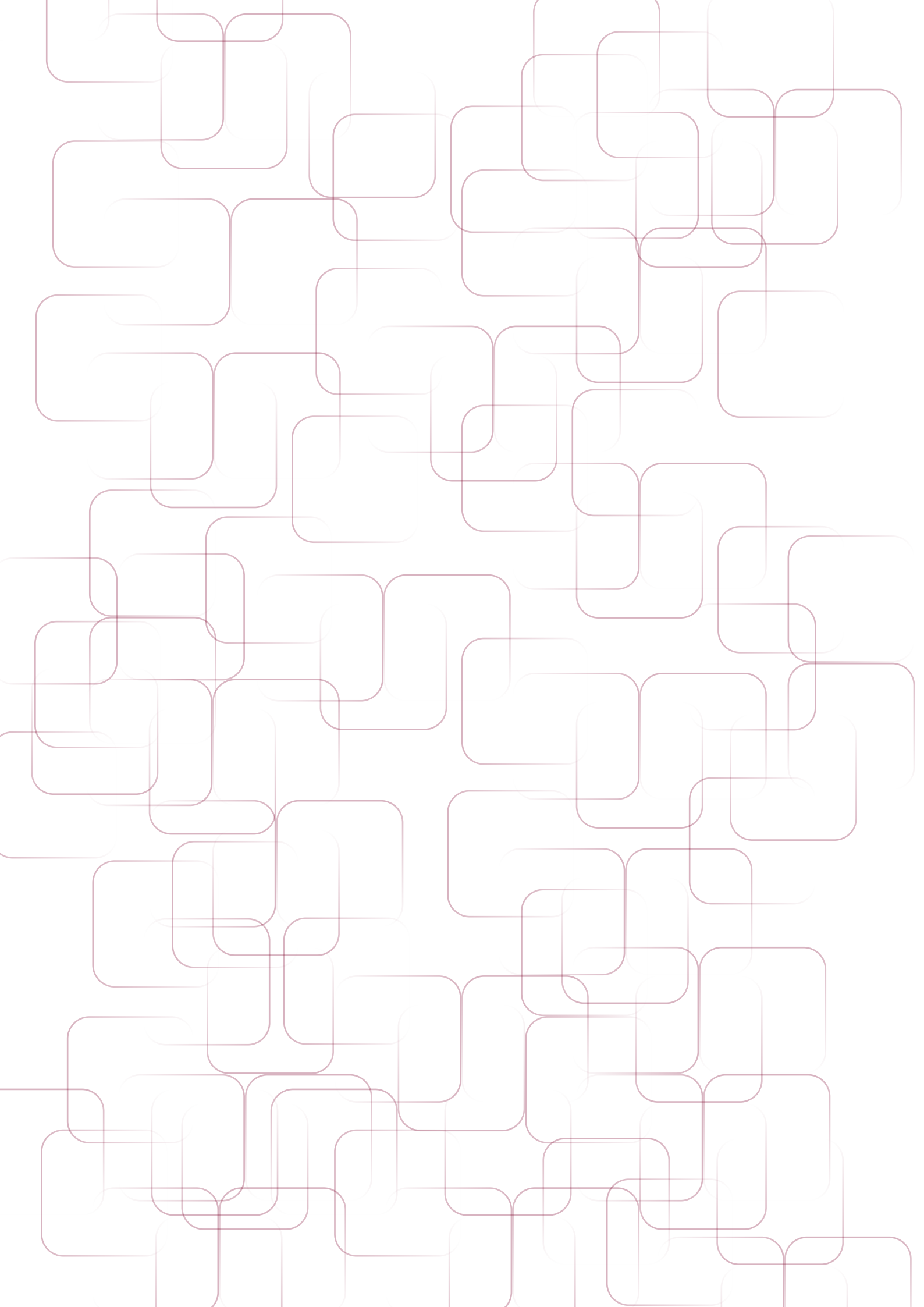
Enstitü Sosyal

Burhaniye Mah. Hacı Reşit Paşa Sok. No. 18 Üsküdar / İstanbul TÜRKİYE

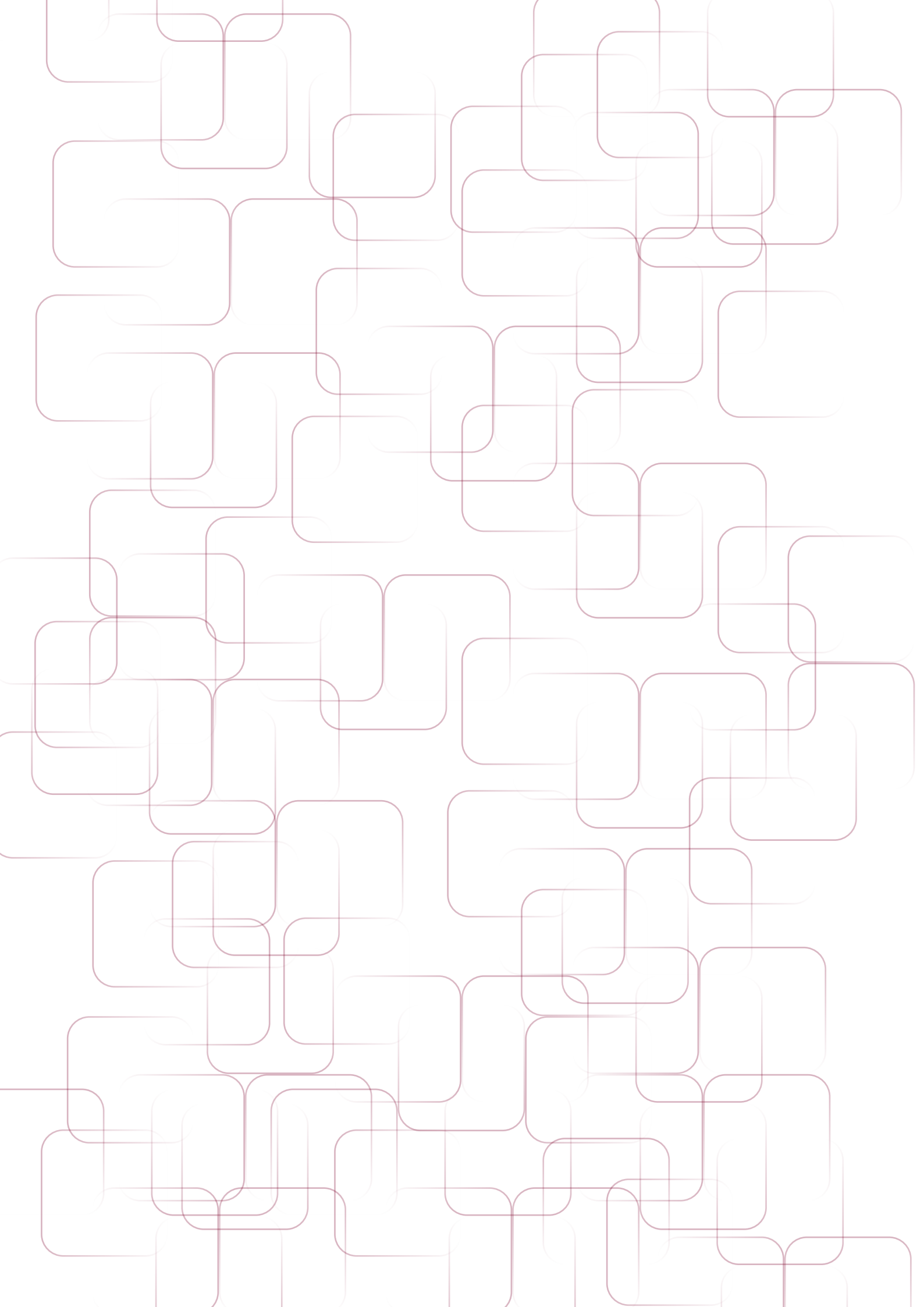
Tel: 0216 422 00 22 | <https://www.enstitusosyal.org> | info@enstitusosyal.org

■ İÇİNDEKİLER

Giriş	7
1. Çalışmanın Odağı ve Yaklaşımı	11
2. Dijital Platformların Denetim ve İçerik İncelemesi	17
2.1. Denetim Araçları	19
2.1.1. Youtube Kids	19
2.1.2. Netflix Kids	20
2.1.3. Prime Video Kids	21
2.1.4. Disney+/Disney Junior	22
2.1.5. Platformlar Arası Genel Karşılaştırma	23
2.2. İçerik Riskleri	23
2.2.1. Şiddet, Korku ve Zorbalık İçerikleri	23
2.2.2. Erken Romantik İlişki Temsilleri ve Cinsel Çağrışımlar	24
2.2.3. Olumsuz Davranışların Modelleme Yoluyla Normalleştirilmesi	26
2.2.4. Cinsel Kimlik Anlatıları	26
2.2.5. Bilişsel Aşırı Uyarılma	28
3. Sonuç	29
4. Politika Önerileri	33
Kaynakça	39

GİRİŞ

GİRİŞ

Günümüzde insanların yaşam çevresi, giderek artan biçimde akıllı teknolojilerle kuşatılmış durumdadır. Bu süreçte ekranlar, yalnızca birer araç olmanın ötesine geçerek gündelik yaşam pratiklerinin merkezinde konumlanan yeni bir yaşam alanı hâline gelmiştir. Bu dönüşüm, ekran aracılığıyla kurulan etkileşimlerin zaman zaman yüz yüze ilişkilerin yerini almasına ve hatta bu ilişkilerle eş değer algılanmasına yol açmaktadır.

Özellikle dil ve iletişim becerileri açısından henüz gelişim sürecinde olan çocukların dijital cihazlarla erken yaşta ve yoğun biçimde etkileşime girmesi, bilişsel, dilsel ve sosyal gelişim süreçleri üzerinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2024 verileri, 6-15 yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğunun interneti öncelikle video izleme amacıyla kullandığını ortaya koymaktadır (TÜİK, 2024). Bu veri, dijital platformların çocukların internet kullanım pratikleri içinde merkezî bir konumda yer aldığını göstermektedir.

Geleneksel televizyon yayıncılığının yerini alan isteğe bağlı video (*video on demand*, VOD) hizmetleri ve video paylaşım siteleri, çocuklara zamandan ve mekândan bağımsız, sınırsız bir içerik havuzu sunmaktadır (Sünbül Olgundeniz ve Aydoğan, 2023). Bu platformlar, çocukların medya tüketim alışkanlıklarını doğrusal olmayan, bireyselleşmiş ve algoritma güdümlü bir mecraya taşımıştır. Nitekim 4-15 yaş aralığındaki çocukların geleneksel televizyon izleme süreleri 2024 yılında haftalık ortalama 3 saat 20 dakikaya gerilemiş, bir önceki yıla kıyasla %11’lik bir düşüş kaydetmiştir (Ofcom, 2025). Bu düşüşün aksine YouTube gibi video paylaşım platformları, aynı yaş grubundaki çocukların ev içi video tüketiminin %28’ini domine eder hâle gelmiştir. Söz konusu dönüşüm, teknolojik bir kırılmanın ötesinde, sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerin

birlikte şekillendirdiği yeni bir çocukluk deneyimine işaret etmektedir.

Televizyonun aile denetiminde kullanılan ortak bir ekran olduğu dönemden sonra gerçekleşen dijital dönüşümle birlikte kişisel ekranların yaygınlaşması, kontrolü daha güç ve sınırlı hâle getirmiştir. Dijital çağda çocuklar, teknolojik araçlarla erken yaşta karşılaşan ve bu ortamlara doğal biçimde uyum sağlayan “dijital yerliler” olarak tanımlanırken; ebeveynler ve yetişkinler çoğunlukla teknolojiyle yaşamlarının daha ileriki dönemlerinde tanışmış “dijital göçmenler” olarak nitelendirilmektedir (Odabaşı vd., 2024; Prensky, 2001). Bu kuşaklar arası farklılık, çocukların çevrim içi ortamlarda ilişki kurmaya, içerik üretmeye ve ilgi alanlarına yönelik dijital içeriklere yönelmeye daha yatkın olmalarına yol açarken, ebeveynlerin bu süreci kontrol etme konusunda daha stratejik ve denetim odaklı bir yaklaşım geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Ebeveynler bu doğrultuda PIN koruması, yaş filtreleri ve izleme geçmişi takibi gibi teknik ebeveyn denetim araçlarını kullanarak çocukların maruz kalabileceği içerikleri yönetmeye çalışmaktadır. Bu durumu destekler nitelikte ebeveynlerin %86 gibi anlamlı bir çoğunluğunun en az bir denetim ayarı kullandığı görülmektedir (Ofcom, 2019). YouTube, Netflix, Prime Video ve Disney+ gibi platformlar da çocuklar için özel arayüzler ve filtreleme sistemleri sunmaktadır. Ancak bu mekanizmalar, çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimi bakımından riskli içerikleri filtrelemede yetersiz kalmaktadır (Common Sense Media, 2020; Mumcu, 2024). Yapılan incelemeler, bu teknik araçların çocukların dijital katılımında her zaman tam koruma sağlayamadığını göstermektedir (Age Check Certification Scheme, 2025).

Ebeveynlerin yaş doğrulama sistemlerine ilişkin en büyük kaygısı, sistemlerin çocuklar

tarafından kolayca aşılabilmesidir (Common Sense Media, 2026). Denetim süreçlerindeki bu güçlükler çocuk yaş aldıkça daha belirgin hâle gelmektedir. Çocuklarının ekran süresini kontrol etmekte zorlanan ebeveynlerin oranı 3-4 yaş grubunda %19 iken, 12-15 yaş grubunda %44'e yükselmektedir (Ofcom, 2019). Öte yandan birçok yetişkin de çocuklarının kendilerinden daha gelişmiş dijital becerilere sahip olduğunu kabul etmektedir (Internet Matters, n.d.).

Dijital güvenliğin yalnızca bireysel kullanıcıların inisiyatifine bırakılamayacağı gerçeği, bazı ülkelerde risk temelli ve önleyici düzenleyici müdahaleleri zorunlu kılmıştır. Örneğin, Birleşik Krallık'ta 2023 yılında yürürlüğe giren *Online Safety Act*, platformlara kullanıcı güvenliğini sağlama yönünde özen yükümlülüğü tanımlayarak dijital platform güvenliğini bireysel kullanıcı denetimiyle sınırlı bir alan olmaktan çıkarmıştır (Online Safety Act, 2023). Bu kapsamda platformlara, yalnızca şikâyet üzerine harekete geçen pasif mecralar olmak yerine, içeriklere ilişkin riskleri önceden değerlendirme ve zarar oluşmadan önce gerekli önlemleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

Türkiye'de ise isteğe bağlı video hizmetleri temel olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından denetlenmektedir. Mevcut yasal çerçeve sisteminin dayanağını, Mart 2018'de 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a eklenen 29/A maddesi ve 1 Ağustos 2019'da yürürlüğe giren "Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik" oluşturmaktadır (6112 sayılı Kanun, 2011; İsteğe Bağlı Yayınlar Yönetmeliği, 2019). Kurallara veya lisans şartlarına uyulmaması hâlinde platformlara idari para cezası, içerik çıkarma veya erişim engeli gibi yaptırımlar uygulanabilmektedir. Sosyal ağ sağlayıcıları ise 5651 sayılı İnternet Kanunu kapsamında

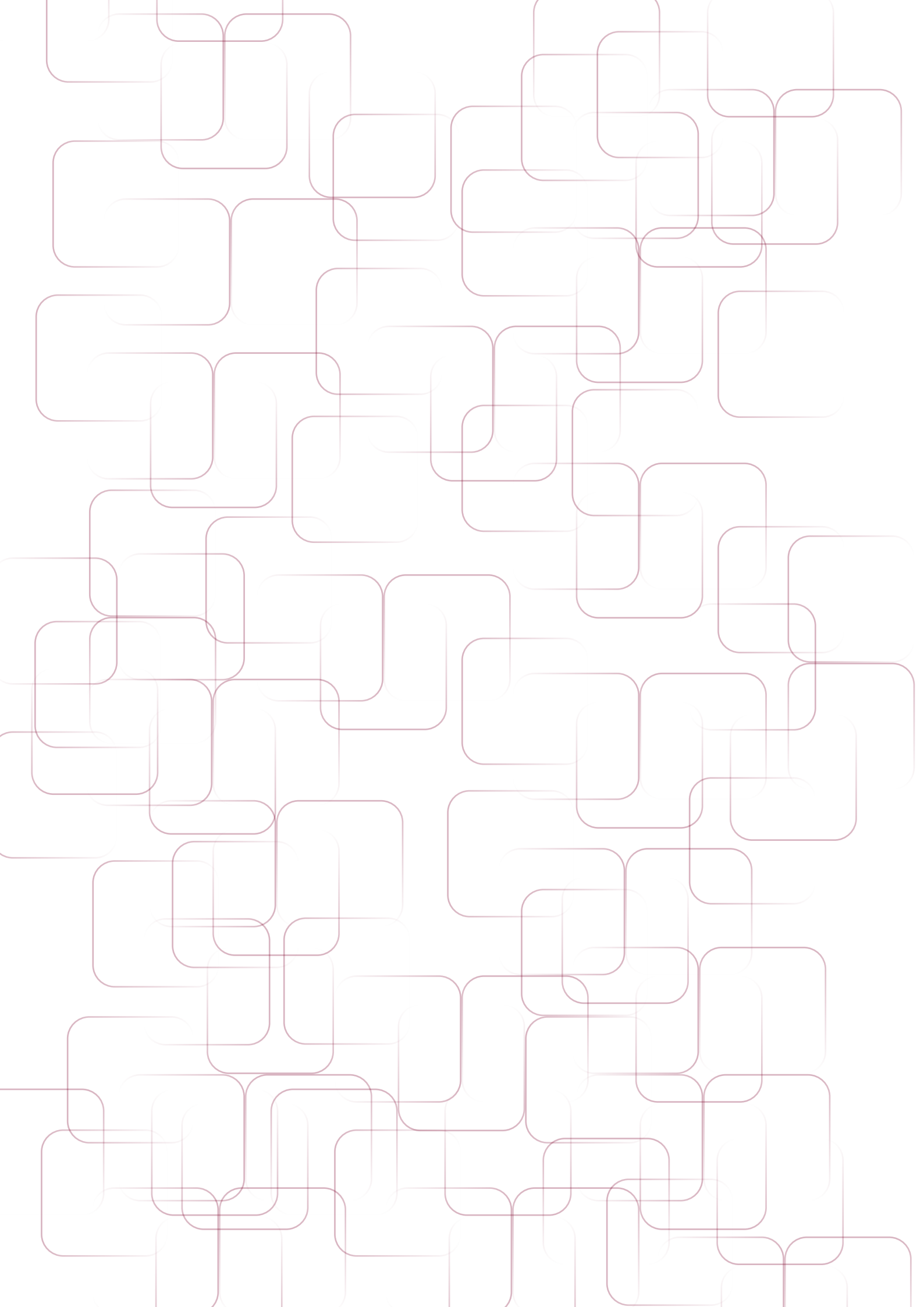
düzenlenerek Türkiye'de temsilci atama, içerik kaldırma taleplerine yasal süre içinde yanıt verme ve kullanıcı verilerini yurt içinde barındırma yükümlülüklerine tabi tutulmakta; ihlal durumunda idari para cezası, reklam yasağı ve internet trafiği bant genişliğinin %90'a varan oranda daraltılması gibi kademeli yaptırımlarla karşılaşmaktadır (5651 sayılı Kanun, 2007).

Güvenli bir dijital çocukluk deneyimi, yalnızca ebeveyn rehberliğine, platformların teknik önlemlerine ya da kamu otoritelerinin yaptırımlarına indirgenemeyecek kadar çok boyutludur. Çocukların dijital ortamda korunması; kamu denetimi, dijital platformlar ve ebeveynler olmak üzere üç temel paydaşın eş güdüm içinde sorumluluk üstlendiği bir güvenlik yapısını gerektirmektedir.

Çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişim bütünlüğünü esas alan Enstitü Sosyal tarafından hazırlanan bu analizde, platformların teknik denetim araçları ile yerel uygulamalar arasındaki boşluklar sorgulanmakta, yaş derecelendirme sistemleri ile içeriklerin gerçek niteliği arasındaki uyumsuzluklar değerlendirilmektedir. Enstitü Sosyal, dijital içeriklerin özellikle bazı alanlarda (örneğin özel gereksinimli çocuklara yönelik alternatif içeriklerde) fayda sağladığını kabul etmekle birlikte, mevcut durumda risk ve fırsat dengesinin çocuklar aleyhine bozulduğu değerlendirilmesini paylaşmaktadır.

Bu dengeden hareketle analiz, söz konusu kırımla noktalarını somut bulgularla ortaya koymakta; dijital içeriklerde yaşa uygunluğun teknik bir etiketle sınırlı olmadığını göstermektedir. Bu doğrultuda çalışma, mevcut denetim süreçlerinin etkinliğinin artırılmasına, dijital platformların yerel mevzuat çerçevesinde daha fazla sorumluluk üstlenmesine ve çocuklar açısından ortaya çıkabilecek risklere karşı somut, uygulanabilir ve proaktif müdahalelere yönelik öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir.

1. ÇALIŞMANIN ODAĞI VE YAKLAŞIMI

ÇALIŞMANIN ODAĞI VE YAKLAŞIMI

Çocuklara yönelik medya içerik derecelendirme sistemlerinde şiddet ve korku unsurları, romantik ve cinsel içerik temsilleri, dil kullanımı ve rol model davranışları temel değerlendirme ölçütleri arasında yer almaktadır (Common Sense Media, n.d.). Bu çalışmada söz konusu ölçütler esas alınmakla birlikte, Türkiye’deki dijital içerik ekosistemi ve yerel pedagojik hassasiyetler doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen özgün risk tanımlamaları da analize dâhil edilmiştir.

Bu çerçevede “riskli içerik”, çocukların yaşa özgü gelişimsel gereksinimlerini olumsuz etkileyebilecek ya da problemli davranış örüntülerini pekiştirebilecek unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte analiz, güvenliği yalnızca risk unsurları üzerinden değil, içeriğin çocuğun bilişsel ve duygusal gelişim düzeyiyle uyumunu ifade eden “yaşa uygunluk” kriteri üzerinden de değerlendirmektedir.

Nitel araştırma deseniyle tasarlanan bu çalışmada, Türkiye’de en çok kullanılan YouTube, Netflix, Prime Video ve Disney+ dijital platformları, çocuk profillerinde yer alan içeriklerin yaşa uygunluğu, pedagojik riskler ve ebeveyn denetim mekanizmalarının etkinliği perspektifinden analiz edilmektedir. Çalışmada iki temel soruya yanıt aranmaktadır: Dijital platformların yaş filtreleme ve ebeveyn denetimi araçları, içerik düzeyinde ne ölçüde etkili olmaktadır? Çocuk profillerinde erişilebilen içerikler hangi pedagojik riskleri (şiddet, cinsellik, olumsuz davranış modelleme vb.) barındırmaktadır?

Veriler, Aralık 2025 ile Şubat 2026 tarihleri arasında, kullanıcı deneyimi temelli gözlem yoluyla toplanmıştır. Örnekleme dâhil edilen platformlar; içerik kütüphanesinin genişliği, pazar payı ve çocuklara yönelik özel profil seçenekleri sunmaları nedeniyle seçilmiştir. İnceleme sürecinde her platformda “çocuk profili” oluşturulmuştur. Algoritmalar tarafından önerilen popüler içeriklerin taramasına ek olarak çevrim içi kullanıcı geri bildirimleri ve forumlardaki deneyim paylaşımları da incelemelere dâhil edilmiştir.

Bulgular, beş temel analiz boyutu üzerinden tablolar ve nitel betimlemeler aracılığıyla raporlanmıştır:

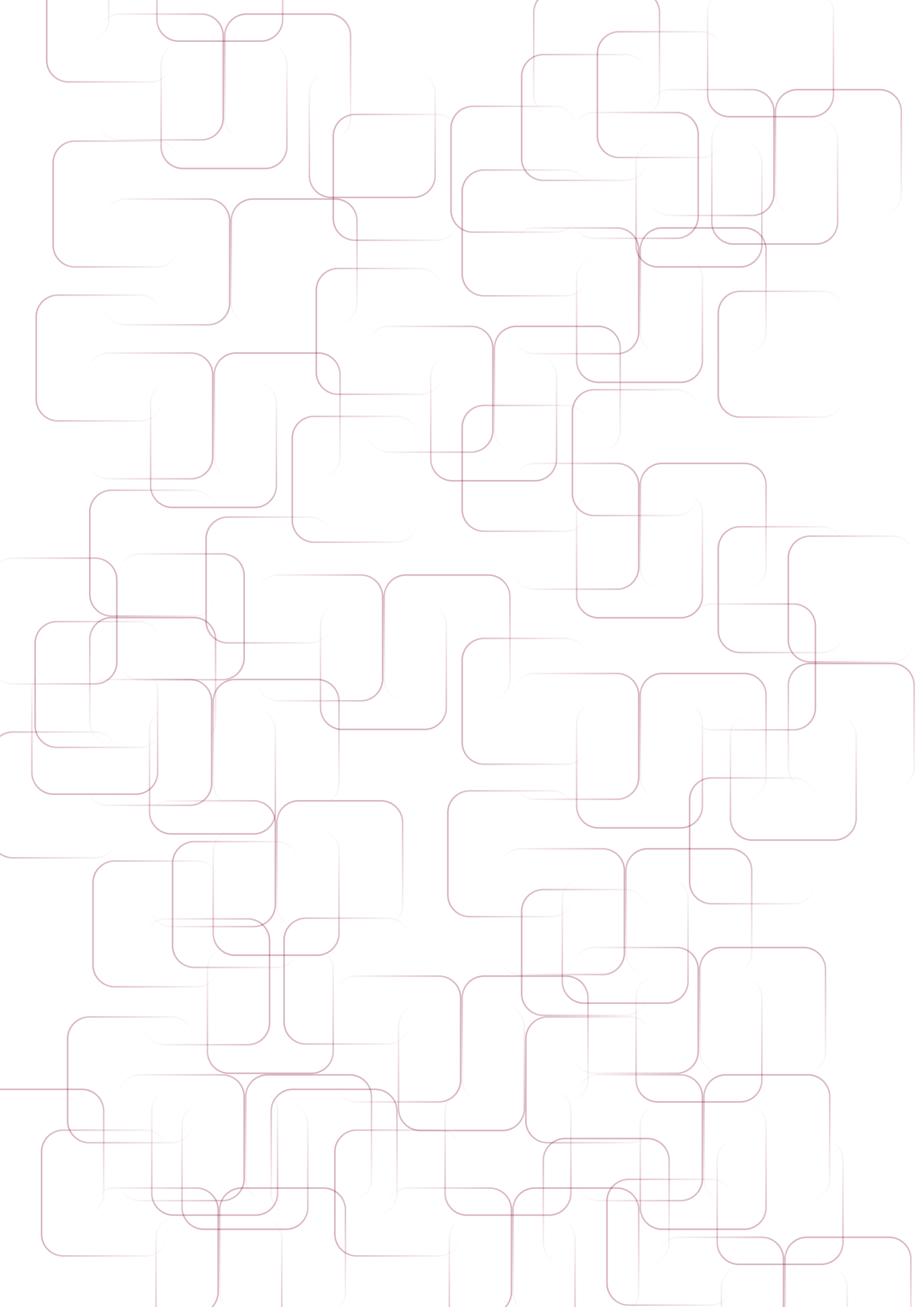
- Şiddet, korku, zorbalık ve nefret söylemi gibi riskli unsurların varlığı ve yoğunluğu,
- Erken romantik ilişkiye özendirme, cinsellik, beden temsilleri ve cinsel kimlik temalarının çocuklara sunulma biçimi,
- Kullanılan dilin argo, aşağılama veya olumsuz davranışları normalleştirici niteliği,
- Görsel tasarım, kurgu hızı ve ses kullanımı gibi unsurların yoğunluğu,
- Platform tarafından atanan yaş derecelendirmesi ile içeriğin niteliği arasındaki uyum ya da uyumsuzluklar.

İnceleme kapsamına alınan platformlar, seçim gerekçeleri ve analiz edilen içerik örnekleri Tablo 1’de detaylandırılmıştır.

Tablo 1. Platform Temelli İçerik Analizi Çerçevesi

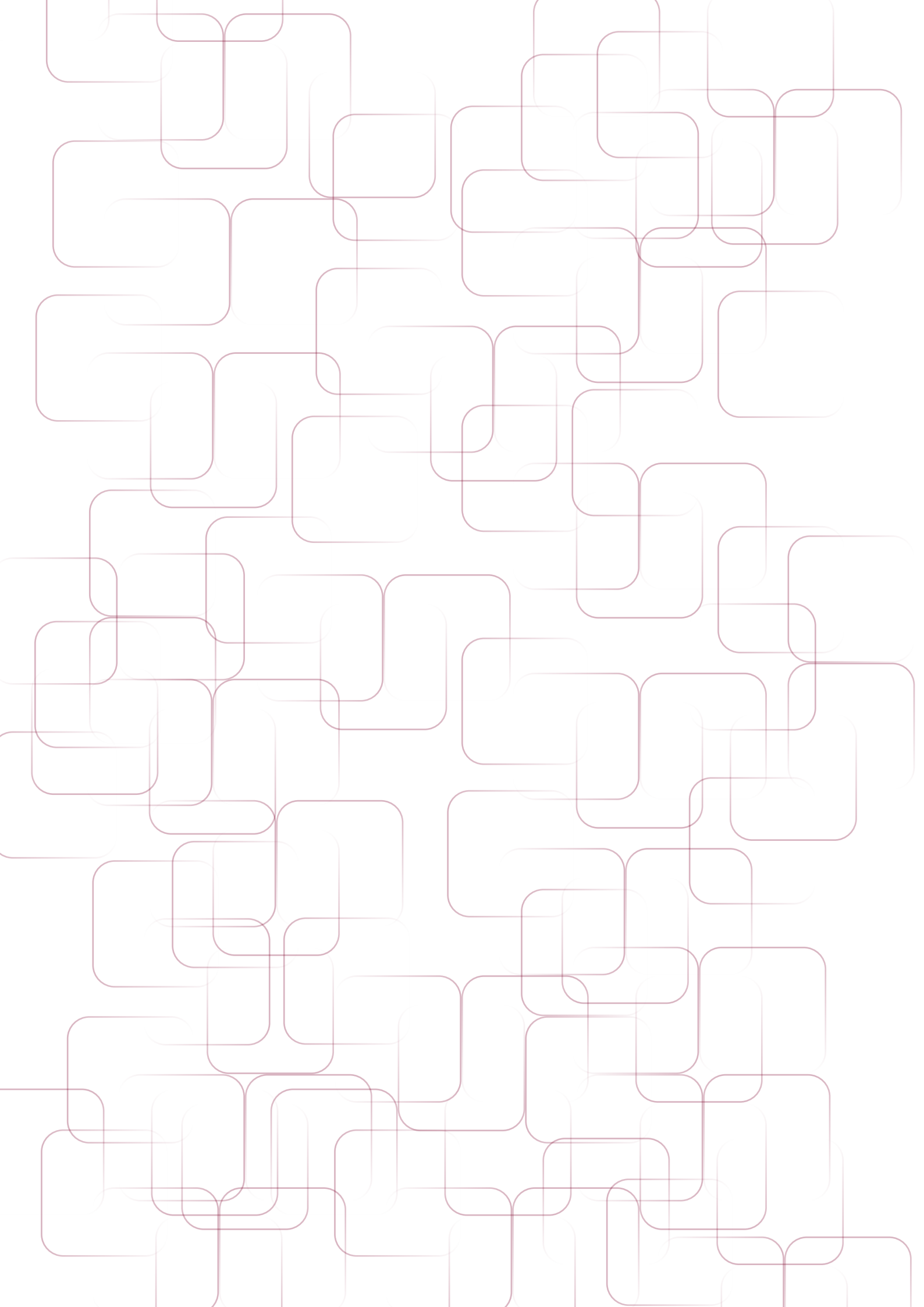
Platform	Platform Yapısı	İnceleme Gerekçesi	Analiz Boyutları	İncelenen İçerikler
YouTube Kids	Video tabanlı, algoritmik öneri ağırlıklı	Algoritmik öneri sistemi ve yaş etiketi uyumsuzluklarının incelenmesi	Şiddet, korku ve zorbalık, olumsuz davranış modelleme, erken romantik ilişki temsilleri ve cinsel çağrışımlar, cinsiyet ve kimlik anlatıları, bilişsel uyarıcı yoğunluğu, yaş etiketi ve içerik uyumsuzluğu	<i>Uyurken Annemden İntikam Aldım (Yüzünü Boyadım), Kızgın Öğretmene Kurabiye Şakası! Dişler Kırıldı, Kızgın Öğretmene Goril Aşık Oldu!, Nastya Hastaymış Gibi Davranıyor ve Okula Gitmiyor, WildBrain Happy, Nurse/Mr. Bean, Larva/The Larva Girls, Rich vs. Broke Princess, Güldür Teyze: Okutay ve Cicisu, What If Vecna Was Real?, I Saw My Mommy Kissing Santa Claus, The Bad Guys 2, I'm Gay-Pop'n Olly, The Meaning of Pride (Pride Song), Princess Royal Wedding, Carino-Short Film/LGBTQ+, CBC Kids News Learning Our LGBTs, Transgender Cinderella, Queer Kid Stuff, A Gay Fairytale/Pop'n Olly, Drag Queen Story Hour, HiHo Kids-Kids Meet a Trans Athlete, Fındık Ailesi</i>
Netflix Kids	Katalog temelli çocuk içerikleri	Katalog temelli içerik seçimi ve yaş derecelendirme uyumu	Şiddet, korku ve zorbalık, olumsuz davranış modelleme, erken romantik ilişki temsilleri ve cinsel çağrışımlar, cinsiyet ve kimlik anlatıları, yaş etiketi ve içerik uyumsuzluğu	<i>Hilda, Küçük Cadı Akademisi, Hayaletler Şehri, Çilek Kız ve Böğürtlen Bataklığı Canavarı, GO: Bu Hayat Senin, Kahraman Hamburgerci, Creeped Out, Willoughby Ailesi, Sentorların Dünyası, Teen Titans Go, TD Drama Adası, Ritmi Hisset, Esrarengiz Bir Masal</i>

Prime Video Kids	Katalog temelli çocuk içerikleri	Yaş etiketi ve içerik uyumsuzluklarının analizi, profil geçiş güvenliği	Şiddet, korku ve zorbalık, olumsuz davranış modelleme, erken romantik ilişki temsilleri ve cinsel çağrışımlar, yaş etiketi ve içerik uyumsuzluğu	<i>Bibi ve Tina, The Lego Movie, Harold ve Mor Tebeşir, Shrek, Niko ve Işık Kılıcı</i>
Disney+/ Disney Junior	Katalog temelli çocuk içerikleri	Küresel katalog yönetimi ve çocuk profili filtreleme yapısının incelenmesi	Erken romantik ilişkiye özendirme, cinsel kimlik temsili, bilişsel uyaran yoğunluğu, zorbalık, şiddet, yaş etiketi ve içerik uyumsuzluğu	<i>Cocomelon, Violetta, Turning Red, Big City Greens, Onward, DuckTales, Aquamarine, Inside Out, İyi Şanslar Charlie, Star Kötü Güçlere Karşı, Ciao Alberto</i>

2. DİJİTAL PLATFORMLARIN DENETİM VE İÇERİK İNCELEMESİ

DİJİTAL PLATFORMLARIN DENETİM VE İÇERİK İNCELEMESİ

Çalışmada Türkiye’de en çok izlenen çocuk platformlarının çocuğa uygunluk konusundaki kriterleri ve editoryal süreçleri, platformlardaki riskli içerik örneklerinden yer verilerek sunulmuştur. Tüm platformlar incelendiğinde, kataloglarda çocukların gelişimsel süreçlerini riske atma potansiyeli yüksek içeriklerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durumun, kısmen algoritmik düzenlemelerin sınırlılıklarından ve platformların kültürel duyarlılık ve sorumluluk ilkeleriyle her zaman tam örtüşmeyen editoryal tercihlerinden kaynaklanabileceği gözlenmiştir. Aşağıda, platformların denetim araçları ile Türkiye’ye özgü çocuk medyası kriterlerinden hareketle gerçekleştirilen detaylı analiz ve bulgular sunulmaktadır.

2.1. Denetim Araçları

2.1.1. Youtube Kids

YouTube Kids, ana YouTube platformundan farklı çocuklara özel bir uygulama olarak tasarlanmıştır. Platform, çocukların bilişsel ve motor gelişim düzeylerini merkeze alan resim tabanlı navigasyon, dikkat çekici simgeler ve ses efektleri gibi unsurlarla tasarlanmış görsel ağırlıklı bir arayüz sunmaktadır. Bu tasarım, özellikle erken yaş gruplarındaki çocukların yetişkin desteği olmaksızın platformu kullanabilmesini kolaylaştırmaktadır. Platformun çocuk güvenliğine ilişkin yaklaşımı, Topluluk Kuralları, Çocuk Güvenliği Politikası ve YouTube Kids kalite ilkeleri çerçevesinde tanımlanmaktadır.

Tablo 2. YouTube Kids Platformunun Özellikleri

Ölçüt	Durum	İnceleme Bulguları
Arayüz ve Kullanım Kolaylığı	Var	YouTube Kids, görsel ağırlıklı tasarım içeren bir arayüz sunmaktadır. Metin kullanımı sınırlı tutulmuş, yönlendirmeler çocukların sezgisel kullanımına uygun biçimde yapılandırılmıştır.
Yaş Sınıflandırması	Var	Platform; Okul Öncesi (4 yaş ve altı), Küçük (5-8 yaş) ve Büyük (9-12 yaş) olmak üzere üç ayrı yaş profili sunmaktadır. İçeriklerin önerilmesi ve görünürlüğü, ebeveyn tarafından seçilen yaş profiline göre filtrelenmektedir.
Denetim Mekanizması	Var	İçerikler, yapay zekâ destekli sistemler ve editoryal incelemeyle denetlenmektedir. Kötüye kullanım ve uygunsuz içerikler kullanıcılar tarafından bildirilebilmekte ve incelemenin ardından katalogdan kaldırılabilir. Kaldırılabilir.

Ebeveyn Denetim Araçları	Var	Ebeveynler arama özelliğini tamamen kapatabilmekte; belirli video ve kanalları engelleyebilmekte ve izleme geçmişini temizleyebilmektedir. Ayarlar menüsüne erişim matematik sorusu ile sınırlandırılmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin çocukların izleme süresini sınırlamasına imkân tanıyan isteğe bağlı eklenebilen zamanlayıcı bulunmaktadır. İzleme süresi dolduğunda platforma erişim engellenmektedir.
Reklam Politikası	Kısmi	Platform reklam desteklidir. Kişiselleştirilmiş reklam gösterimi yapılmamakta ve haricî site yönlendirmeleri bulunmamaktadır. Sıklıkla oyuncak ve <i>unboxing</i> temalı reklamlara rastlanmaktadır. <i>Premium</i> hesaplarda reklam gösterimi yoktur.

YouTube Kids'in 9-12 yaş aralığına yönelik içerik ayarı, içerik çeşitliliği bakımından ana YouTube platformundaki "Gözetimli Deneyimler" moduna görece yakın bir erişim düzeyi sunmaktadır. Bu durum, söz konusu yaş grubundaki çocuklar açısından belirli pedagojik riskler barındırabilmektedir. Bu yaş grubuna yönelik içeriklerde, odak noktası olmamak kaydıyla alkol ve tütün kullanımına sınırlı atıflara, müzik videolarında bedensel vurgusu yüksek danslara ve oyun videolarında gerçekçi olmayan silah temsillerine izin verilebilmektedir. Bu denetim esnekliği, özellikle çocukların rol model olarak gördüğü *influencer*lar ve popüler sanatçıların yaşam tarzları üzerinden bu unsurların çocukların medya deneyimine kontrolsüzce sızmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca platformun reklamlarındaki "unboxing" ve oyuncak temalı içerik yoğunluğu, ebeveyn denetim araçlarının teknik gücüne rağmen çocukları dijital bir tüketim kısılcasına sokarak bu araçların koruyucu işlevini etkisizleştirebilmektedir.

2.1.2. Netflix Kids

Netflix, çocuklara yönelik deneyimi Netflix Kids adı altında, yetişkin profillerinden ayrıştırılmış bir arayüz ve çeşitli ebeveyn denetim araçlarıyla sunmaktadır.

Tablo 3. Netflix Kids Platformunun Özellikleri

Ölçüt	Durum	İnceleme Bulguları
Arayüz ve Kullanım Kolaylığı	Var	Netflix Kids arayüzü, çocuk profilleri için sadeleştirilmiş görsel yapıdadır. Büyük kapak görselleri, sınırlı metin kullanımı ve basit kategorik yapısıyla çocukların sezgisel kullanımını desteklemektedir.
Yaş Sınıflandırması	Var	İçerikler yaş derecelerine göre sınıflandırılmaktadır (örneğin 7+, 10+ yaş). Çocuk profillerindeki içeriklerin kapsamı ebeveynin belirlediği yaş düzeyine göre filtrelenebilmektedir.
Denetim Mekanizması	Var	İçerik denetimi, platform tarafından uygulanan sistemsel yaş filtreleri ve ebeveynlerin manuel kısıtlamalarının birlikte kullanıldığı bir yapı üzerinden yürütülmektedir.

Ebeveyn Denetim Araçları	Var	Profil kilidi (PIN), belirli içerikleri engelleme, yaş düzeyi belirleme ve otomatik oynatma/ön izleme kapatma seçenekleri ebeveyn denetim araçları arasında yer almaktadır.
Reklam Politikası	Yok	Profillerde reklam gösterimi bulunmamaktadır.

Platformun katalog temelli yapısı, içeriklerin yayına girmeden önce editoryal bir süzgeçten geçmesini zorunlu kılarak, algoritma odaklı platformların yarattığı belirsizliği azaltmaktadır. Profil kilidi (PIN) ve yaş filtreleri gibi ebeveyn denetim araçlarının varlığı, sistemsel bir bariyer oluşturmaktadır. Ancak bu araçların etkinliği, ebeveynin bu teknik ayarları aktif olarak yönetmesine ve çocukların bu dijital kilitleri (PIN gibi) aşma becerisine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

2.1.3. Prime Video Kids

Prime Video, Amazon'un çevrim içi video yayın hizmeti olup film, dizi, belgesel gibi içeriklerin yanında çocuklara yönelik olarak sınıflandırılmış ayrı bir arayüze sahip, filtrelenmiş içerikler sunan dijital platformlardan biridir.

Tablo 4. Prime Video Kids Platformunun Özellikleri

Ölçüt	Durum	İnceleme Bulguları
Arayüz ve Kullanım Kolaylığı	Var	Çocuklara özel sadeleştirilmiş bir arayüz sunulmaktadır.
Yaş Sınıflandırması	Kısmi	İçerikler genel olarak 7+ yaş derecesi altında sınıflandırılmaktadır.
Denetim Mekanizması	Var	İçerik denetimi, platform tarafından uygulanan sistemsel yaş filtreleri üzerinden yürütülmektedir.
Ebeveyn Denetim Araçları	Var	Yetişkin profilleri PIN kodu ile kilitlenebilmektedir. Çocuk profillerinde doğrudan satın alma ve üyelik işlemlerine izin verilmemektedir.
Reklam Politikası	Yok	Çocuk profillerinde reklamlar bulunmamaktadır.

Prime Video Kids'in teknik yapısı incelendiğinde, ana (yetişkin) profil ile çocuk profili arasındaki ayrım, bazı entegrasyon sorunları nedeniyle çocuk güvenliği açısından yeterince belirgin değildir. Çocuk profili filtrelenmiş olsa da, yetişkin profili üzerinden indirilen içeriklerin çocuk profili aracılığıyla da erişilebilir olması önemli bir güvenlik açığı oluşturmaktadır. Bu durum, ebeveynin kendi izlemek için indirdiği yaşa uygunsuz içeriklere çocuğun dolaylı biçimde ulaşabilmesine ve maruz kalmasına neden olabilmektedir.

2.1.4. Disney+/Disney Junior

Disney+ Türkiye pazarındaki yerini 2022 yılında almıştır. Platform, Disney, Pixar, Marvel ve National Geographic gibi markaları ve çocuklara yönelik Disney Junior kütüphanesini bünyesinde barındırmaktadır.

Tablo 5. Disney Junior Platformunun Özellikleri

Ölçüt	Durum	İnceleme Bulguları
Arayüz ve Kullanım Kolaylığı	Var	<i>Junior</i> Modu etkinleştirildiğinde arayüz sadeleştirilmekte; karmaşık menüler, yetişkin içeriklerine ait görseller ve öneriler arayüzden çıkarılmaktadır.
Yaş Sınıflandırması	Var	Disney Junior kapsamında içerikler ağırlıklı olarak 0+ ve 7+ yaş gruplarıyla sınırlandırılmaktadır. Daha yüksek yaş dereceli içerikler çocuk profillerinde görüntülenmemektedir. Platform, teknik yaş derecelendirmesinin yanı sıra uyguladığı öz denetim sistemiyle, <i>Junior</i> Modu'ndaki içerikleri ayrıca bir eleme sürecinden geçirerek daha kontrollü bir katalog sunmaktadır.
Denetim Mekanizması	Var	Platformda denetim, manuel ebeveyn ayarları ile sistemsel yaş filtrelerinin birleşimi üzerinden yürütülmektedir. <i>Junior</i> Modu aktifken yetişkinlik düzeyi ayarlarının değiştirilmesi sadece ana hesap şifresi ile mümkündür. Ayrıca platform, yerel hassasiyetleri gözeterek içeriklerde sezon veya bölüm bazlı düzenlemelere gitmektedir.
Ebeveyn Denetim Araçları	Var	Ebeveynler kendi profillerine PIN kodu tanımlayabilmektedir. Profil oluşturmayı kısıtlama özelliği aktif edildiğinde, yeni profil açmak için ana hesap şifresi girilmesi zorunludur. Çocuk profillerinde satın alma işlemleri kapalıdır ve tüm satın alma işlemleri ana hesap şifresi gerektirir.
Reklam Politikası	Yok	<i>Junior</i> modunda reklam bulunmamaktadır.

Platformda bazı içerikler “Genel İzleyici” (0+ yaş) olarak etiketlenmesine rağmen, bu içerikler çocuk profilinin en kısıtlı katmanı olan “*Junior* Modu” içerisinde erişime kapatılmaktadır.

- **Bant Daraltma Uygulaması:** *Violetta*, *Inner Workings*, *Ciao Alberto*, *Inside Out* gibi yapımlar, Disney+ profilinde “Genel İzleyici” etiketine sahipken, *Junior* kataloğundan manuel olarak kısıtlanmıştır. Bu durum, platformun çocuk profilleri için daha katı ve katmanlı bir içerik denetimi uyguladığını göstermektedir.
- **Yerel Hassasiyet Temelli Düzenlemeler:** *İyi Şanslar Charlie* (4. Sezon) ve *Star Kötü Güçlere Karşı* (2. Sezon 20. Bölüm) gibi spesifik bölümlerin Türkiye kataloğundan tamamen çıkarılması platformun yerel hassasiyetler doğrultusunda içerikleri yeniden düzenlediğine işaret eden bir öz denetim sistemi olarak değerlendirilmektedir.

2.1.5. Platformlar Arası Genel Karşılaştırma

Tablo 6. Çocuk Profilleri için Platform Özellikleri Karşılaştırması

Özellik	YouTube Kids	Netflix Kids	Prime Video Kids	Disney Junior
Onaylı İçerik Modu	Ebeveyn sadece seçtiği videoları izletebilir.	Sadece yaş filtresi, izleme geçmişini görüntüleme ve başlık engelleme özellikleri mevcuttur.	Sadece yaş filtresi ve izleme listesi mevcuttur.	Sadece kataloğa eklenen içerikler izlenebilir.
Profil Geçiş Güvenliği	Matematik sorusu veya şifre zorunludur.	PIN koruması ekleme özelliği mevcuttur.	PIN koruması ekleme özelliği mevcuttur.	PIN koruması ve matematik sorusu ekleme özelliği mevcuttur.
İçerik Filtreleme	Algoritmik inceleme ağırlıklıdır.	Editoryal inceleme uygulanmaktadır.	Editoryal inceleme uygulanmaktadır.	Editoryal inceleme uygulanmaktadır.
Yaş Sınıflandırma Güvenliği	Algoritmik hatalar sık yaşanmaktadır.	Uzman görüşü mevcuttur, ancak kültürel duyarlılık zayıftır.	Yaş etiketi ile içerik arasında uyumsuzluklar görülmektedir.	Genel izleyici olarak kategorize edilen bazı içerikler <i>Junior</i> Modu'nda erişime kapalıdır.
Riskli İçerik Türleri	Cinsel kimlik temaları, şiddet, yaşa uygun olmayan oyun videoları	Şiddet, korku, cinsel kimlik temaları, cinsel çağrışımlar	Şiddet/ savaş içerikli animasyonlar, cinsel çağrışımlar	Bilişsel aşırı uyarılma

2.2. İçerik Riskleri

Aşağıdaki değerlendirmeler, dijital algoritmaların ve editoryal tercihlerin, çocukların gelişimsel bütünlüğü üzerinde yarattığı riskleri beş ana tema altında somut içerik örnekleriyle ortaya koymaktadır.

2.2.1. Şiddet, Korku ve Zorbalık İçerikleri

Şiddet, kişinin fiziksel ya da psikolojik bütünlüğüne zarar verme veya zarar verme tehdidi içeren saldırgan davranışların temsilini ifade etmektedir. Korku, izleyicide tehdit, kaygı veya yoğun gerilim duygusu oluşturabilecek sahne ve anlatı unsurlarını kapsar. Zorbalık ise bir kişinin başka bir kişiye yönelik kasıtlı, tekrarlayan ve güç dengesizliği içeren saldırgan davranışlarının medya içeriklerinde yer alması veya normalleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Çocuklara yönelik dijital içeriklerde bu

temalar çoğu zaman mizah, macera veya eğlence unsurları içinde sunulabilmektedir. Ancak bu sunuş biçimi, şiddet ve zorbalığın çocuklar tarafından olağan bir davranış modeli olarak benimsenmesine ve bu tür eylemlere karşı duyarsızlaşmalarına zemin hazırlamaktadır.

Tablo 7. Şiddet, Korku ve Zorbalık İçeren Örnekler

Derecelendirilen Yaş	İçerik/Kanal	Platform	Tema
4 Yaş	<i>Kızgın Öğretmene Kurabiye Şakası! Dişler Kırıldı</i>	YouTube Kids	Şiddet ve yaşa uygun olmayan medya içeriğine maruz kalma (diğer platformlarda yaş sınıflandırması 12+)
4 Yaş	<i>Kızgın Öğretmene Goril Aşık Oldu!</i>	YouTube Kids	Şiddet, çarpıtılmış ilişkiler, yaşa uygun olmayan medya içeriğine maruz kalma (diğer platformlarda yaş sınıflandırması 12+)
5-8 Yaş	<i>Rich vs. Broke Princess</i>	YouTube Kids	Zorbalık, rekabet
7+ Yaş	<i>Niko ve Işık Kılıcı</i>	Prime Video Kids	Korku ve şiddet öğeleri
9-12 Yaş	<i>What If Vecna Was Real?</i>	YouTube Kids	Korku öğeleri ve yaşa uygun olmayan medya içeriğine maruz kalma (diğer platformlarda yaş sınıflandırması 18+)
10+ Yaş	<i>Creeped Out</i>	Netflix Kids	Korku, tehdit ve psikolojik gerilim unsurları; yoğun kaygı uyandırıcı sahneler
10+ Yaş	<i>Esrarengiz Bir Masal</i>	Netflix Kids	Yoğun şiddet ve korku öğeleri

Tablo 7’de yer alan bulgular, çocuklara yönelik içeriklerde yaş sınıflandırması ile içerik niteliği arasında belirgin bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir. Özellikle düşük yaş gruplarına (4 yaş) atanan bazı içeriklerde şiddet, korku ve zorbalık temalarının yer aldığı görülmektedir. Platformlar arası denetim zafiyetinin en somut örneği, aslen yetişkinlere veya ergenlere yönelik tasarlanmış oyun içeriklerinin, video paylaşım platformlarında çocuk içeriği olarak sunulmasıdır. Örneğin, oyun otoriteleri tarafından barındırdığı temalar nedeniyle 12+ olarak sınıflandırılan bir oyunun, bir içerik üreticisi tarafından oyun videosu formatında YouTube Kids’in okul öncesi (4 yaş altı) kataloğuna dâhil edilebildiği görülmektedir. Bu durum pedagojik açıdan çocukların gelişim düzeylerine uygun olmayan içeriklere istemeden maruz kalma riskini artırmaktadır.

2.2.2. Erken Romantik İlişki Temsilleri ve Cinsel Çağrışımlar

“Erken romantik ilişki temsilleri ve cinsel çağrışımlar”, görünüşte çocuk dostu olan animasyon veya videolara, içeriğe atanan yaş düzeyine uygun olmayan romantik, cinsel veya yetişkinlere özgü temaların entegre edilmesi durumunu ifade etmektedir. Yapılan çalışmalar medyada, özellikle

çocuklara yönelik filmler ve masallarda yer alan romantik ilişki temsillerinin, kişilerin sevgi ve romantizm algısını henüz küçük yaşlardan itibaren şekillendirdiğini ortaya koymuştur (Isaacson, 2016). İnceleme kapsamında bazı içeriklerin çocukların gelişim düzeylerinin üzerinde romantik ilişki anlatılarını, dolaylı cinsel imaları veya beden temsillerini barındırdığı değerlendirilmiştir. Bu alan özellikle mizah, şarkı, masal uyarlaması ve gençlik temalı anlatılarda öne çıkmaktadır.

Tablo 8. Erken Romantik İlişki Temsilleri ve Cinsel Çağrışım İçeren Örnekler

Derecelendirilen Yaş	İçerik/Kanal	Platform	Tema
Genel İzleyici	<i>Bibi ve Tina</i>	Prime Video Kids	Erken romantik ilişkiye özendirme
Genel İzleyici	<i>Violetta</i>	Disney+	Erken romantik ilişkiye özendirme (Genel izleyici olarak sınıflandırılmasına rağmen <i>Junior</i> profiline dâhil edilmemiştir.)
4 Yaş	<i>WildBrain Happy, Nurse/Mr. Bean</i>	YouTube Kids	Cinsel çağrışımlar
4 Yaş	<i>Larva/The Larva Girls</i>	YouTube Kids	Cinsel çağrışımlar, erken romantik ilişkiye özendirme
7+ Yaş	<i>GO: Bu Hayat Senin</i>	Netflix Kids	Erken romantik ilişkiye özendirme, karmaşık ilişki ağları
7+ Yaş	<i>Küçük Cadı Akademisi</i>	Netflix Kids	Erken romantik ilişkiye özendirme
7+ Yaş	<i>TD Drama Adası</i>	Netflix Kids	Cinsellik ve beden temsilleri
7+ Yaş	<i>Kahraman Hamburgerci</i>	Netflix Kids	Beden temsilleri ve yaşa uygun olmayan diyaloglar
7+ Yaş	<i>Ritmi Hisset</i>	Netflix Kids	Cinsel çağrışımlar ve beden temsilleri
7+ Yaş	<i>The Lego Movie</i>	Prime Video Kids	Yetişkin mizahı ve cinsel göndermeler
7+ Yaş	<i>Shrek</i>	Prime Video Kids	Yetişkin mizahı ve cinsel göndermeler
7+ Yaş	<i>Aquamarine</i>	Disney+	Cinsel çağrışımlar
9-12 Yaş	<i>I Saw My Mommy Kissing Santa Claus</i>	YouTube Kids	Cinsel çağrışımlar
9-12 Yaş	<i>The Bad Guys 2</i>	YouTube Kids	Erken romantik ilişkiye özendirme

Tablo 8'de yer alan bulgular, çocuklara yönelik içeriklerde romantik ilişki ve cinsellik temalarının yaş sınıflandırmalarından bağımsız biçimde erken yaş gruplarına kadar indiğini göstermektedir. İçeriklerde yetişkin mizahı ve dolaylı cinsel gönderme temalarının animasyon ve çocuk dostu görseller aracılığıyla normalleştirilmesi, çocukların gelişimsel süreçlerinde riskler oluşturmaktadır.

Bu içeriklerde cinselliğin açık biçimde sunulmasından ziyade, mizah, ima ve karakter etkileşimleri üzerinden örtük biçimde aktarılması, denetim mekanizmalarının bu tür içerikleri ayırt etmesini zorlaştırmakta ve çocukların bu temalara farkında olmadan maruz kalma olasılığını artırmaktadır.

2.2.3. Olumsuz Davranışların Modelleme Yoluyla Normalleştirilmesi

Dijital çocuk içeriklerinde risk alanlarından biri, bazı olumsuz davranışların eğlence unsuru olarak sunulması veya anlatı içerisinde normalleştirilmesidir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına göre modelleme, bireylerin gözlemledikleri davranış örüntülerini taklit edebilmesi ve bu davranışları sosyal öğrenme yoluyla içselleştirebilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977). Günümüzde de çocukların davranış modelleri aile ve yakın çevrenin yanı sıra dijital medya içerikleri aracılığıyla da şekillenebilmektedir (Enstitü Sosyal, 2025a).

Tablo 9. Olumsuz Davranışların Modelleştirildiği Örnekler

Derecelendirilen Yaş	İçerik/Kanal	Platform	Tema
4+ Yaş	<i>Uyurken Annemden İntikam Aldım (Yüzünü Boyadım)</i>	YouTube Kids	Olumsuz davranışları modelleme
4+ Yaş	<i>Nastya Hastaymış Gibi Davranıyor ve Okula Gitmiyor</i>	YouTube Kids	Olumsuz davranışları modelleme
7+ Yaş	<i>Harold ve Mor Tebeşir</i>	Prime Video Kids	Olumsuz davranışları modelleme
7+ Yaş	<i>Turning Red</i>	Disney+	Olumsuz davranışları modelleme
7+ Yaş	<i>Aquamarine</i>	Disney+	Olumsuz davranışları modelleme

Çocukların gözlem yoluyla öğrenme ve davranış modelleme süreçleri dikkate alındığında, çocuk içeriklerinde yer alan yalan söyleme, otorite figürlerine karşı kural ihlallerini normalleştirme ve başkalarına yönelik zarar verici şakalar yapma davranışlarının taklit edilme olasılığı risk olarak değerlendirilmektedir. Özellikle erken yaş gruplarına hitap eden içeriklerde bu davranışların mizahi veya eğlenceli bir çerçevede sunulması ve çoğu durumda belirgin olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmemesi, davranışın problemli yönünü görünmez kılmaktadır. Bu durum, çocukların sosyal normları ve kabul edilebilir davranış sınırlarını geliştirme süreçlerini etkileyebilecek bir risk alanı oluşturmaktadır.

2.2.4. Cinsel Kimlik Anlatıları

Medya içeriklerindeki cinsel kimlik anlatıları, karakterlerin cinsiyet kimliğinin belirsiz bırakılması, bazı içeriklerde ise cinsiyet değişimi veya geleneksel olmayan aile ve cinsiyet rollerine ilişkin temaların yer alması durumudur. Özellikle erken çocukluk döneminde bu tür temalara maruz kalmak, kimlik karmaşasına yol açabilmekte ve çocukları dijital ortamdaki denetimsiz içeriklerin yarattığı pedagojik kırılmalara karşı daha savunmasız hâle getirebilmektedir.

Tablo 10. Cinsel Kimlik Anlatıları İçerik Örnekleri

Derecelendirilen Yaş	İçerik/Kanal	Platform	Tema
4+ Yaş	<i>I'm Gay-Pop'n Olly</i>	YouTube Kids	Cinsel kimlik temsili
4+ Yaş	<i>The Meaning of Pride (Pride Song)</i>	YouTube Kids	Cinsel kimlik temsili
4+ Yaş	<i>Princess Royal Wedding</i>	YouTube Kids	Cinsel kimlik temsili
4+ Yaş	<i>Carino-Short Film/ LGBTQ+</i>	YouTube Kids	Cinsel kimlik temsili
4+ Yaş	<i>CBC Kids News</i>	YouTube Kids	Cinsel kimlik temsili
5-8 Yaş	<i>Transgender Cinderella</i>	YouTube Kids	Hikâyeler ve geleneksel masalların cinsel kimlik perspektifiyle yeniden yorumlanması
5-8 Yaş	<i>Queer Kid Stuff</i>	YouTube Kids	Eğitimsel/tıbbi cinsiyet geçiş süreçlerinin çocuklara basit bir dille anlatılması
5-8 Yaş	<i>A Gay Fairytale/ Pop'n Olly</i>	YouTube Kids	Çocuklara yönelik cinsel kimlik temsili
5-8 Yaş	<i>Drag Queen Story Hour</i>	YouTube Kids	Çocuklara yönelik cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Hilda</i>	Netflix Kids	Geleneksel olmayan aile temsilleri, cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Hayaletler Şehri</i>	Netflix Kids	Cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Çilek Kız ve Böğürtlen Bataklığı Canavarı</i>	Netflix Kids	Cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Big City Greens</i>	Disney+	Cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Onward</i>	Disney+	Cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>DuckTales</i>	Disney+	Cinsel kimlik temsili
7+ Yaş	<i>Küçük Cadı Akademisi</i>	Netflix Kids	Cinsel kimlik temsili
9-12 Yaş	<i>HiHo Kids-Kids Meet a Trans Athlete</i>	YouTube Kids	Çocuklara yönelik cinsel kimlik anlatıları
10+ Yaş	<i>Willoughby Ailesi</i>	Netflix Kids	Geleneksel olmayan aile temsilleri, cinsel kimlik temsili
10+ Yaş	<i>Sentorların Dünyası</i>	Netflix Kids	Cinsel kimlik temsili
10+ Yaş	<i>Teen Titans Go</i>	Netflix Kids	Yaşa uygun olmayan diyaloglar, cinsel kimlik temsili

Yapılan incelemeler, çocuklara yönelik cinsel kimlik anlatılarının 4 yaş içeriklerine kadar erişime açık olduğunu göstermektedir. Özellikle algoritma temelli içerik akışına sahip platformlarda, içeriklerin öneri sistemleri aracılığıyla çocukların karşısına doğrudan çıkması, ebeveyn denetimini sınırlandıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, ebeveyn onayıyla erişilen içeriklerde dahi cinsel kimlik temalarının çoğu zaman örtük mesajlar, yan karakterler veya dolaylı anlatımlar üzerinden sunulması, içeriğin niteliğinin ilk bakışta fark edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, çocukların gelişimsel olarak anlamlandırmakta zorlanabilecekleri kavramlarla erken ve kontrolsüz biçimde karşılaşmalarına yol açabilecek bir risk alanına işaret etmektedir.

2.2.5. Bilişsel Aşırı Uyarılma

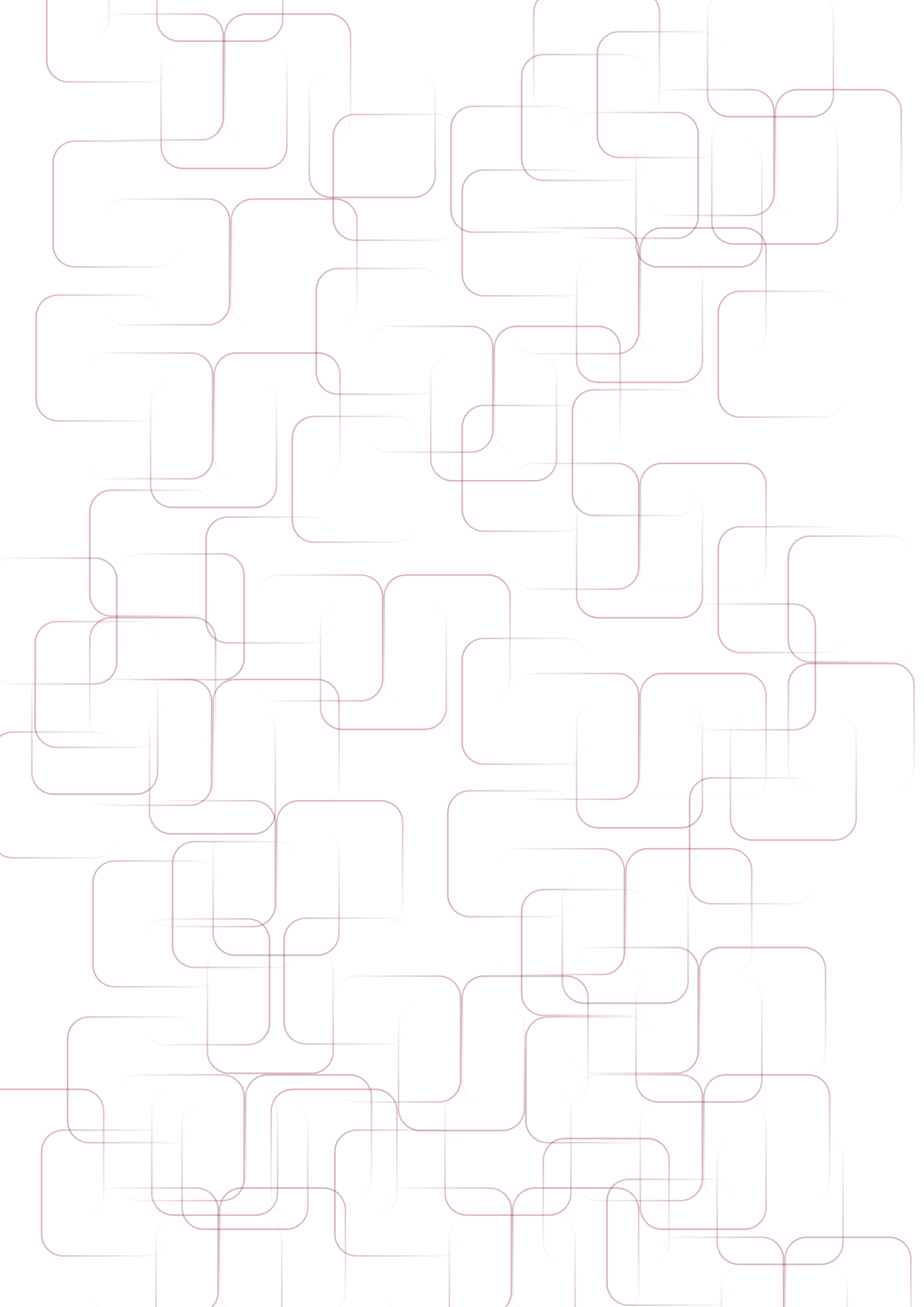
Bilişsel aşırı uyarılma, dijital içeriklerde yer alan hızlı sahne geçişleri, parlak renkler, yoğun görsel hareketlilik ve ani yüksek ses efektleri gibi unsurların çocuklara kısa sürede çok sayıda uyarıcı sunması durumunu ifade etmektedir.

Tablo 11. Bilişsel Aşırı Uyarılma İçeren Örnekler

Derecelendirilen Yaş	İçerik/Kanal	Platform	Tema
Genel İzleyici	<i>Cocomelon</i>	Disney Junior	Kurgu hızı, bilişsel uyarıcı yoğunluğu
5-8 Yaş	<i>Güldür Teyze: Okutay ve Cicisu</i>	YouTube Kids	Bilişsel uyarıcı yoğunluğu
5-8 Yaş	<i>Fındık Ailesi</i>	Youtube Kids	Bilişsel uyarıcı yoğunluğu

Yapılan çalışmalarda bu tür hızlı tempolu ve yoğun uyarıcı içeriklerin çocukların dikkat süreçlerini zorlayabildiği, yürütücü işlevler üzerinde olumsuz etkiler yaratabildiği ve odaklanma sürelerini azaltabildiği belirtilmektedir (Lillard & Peterson, 2011). Bu bağlamda hızlı kurgu, yüksek ses yoğunluğu, aşırı uyarıcı görseller çocuk içeriklerinde denetlenmesi gereken riskler arasında değerlendirilmektedir.

3. SONUÇ

SONUÇ

Bu çalışma, çocuklara özel olarak sunulan dijital platformların teknik güvenlik araçlarının içerik düzeyinde tam ölçüde tutarlı bir koruma sağlamadığını göstermektedir. Platformlar, yaş filtresi, profil kilidi ve ebeveyn denetimi gibi araçlar sunsa da, içerikleri çocukların gelişimsel özellikleriyle uyumlu hâle getirmekte yetersiz kalmakta ve teknik/ algoritmik süreçlerde pek çok güvenlik açığı barındırmaktadır.

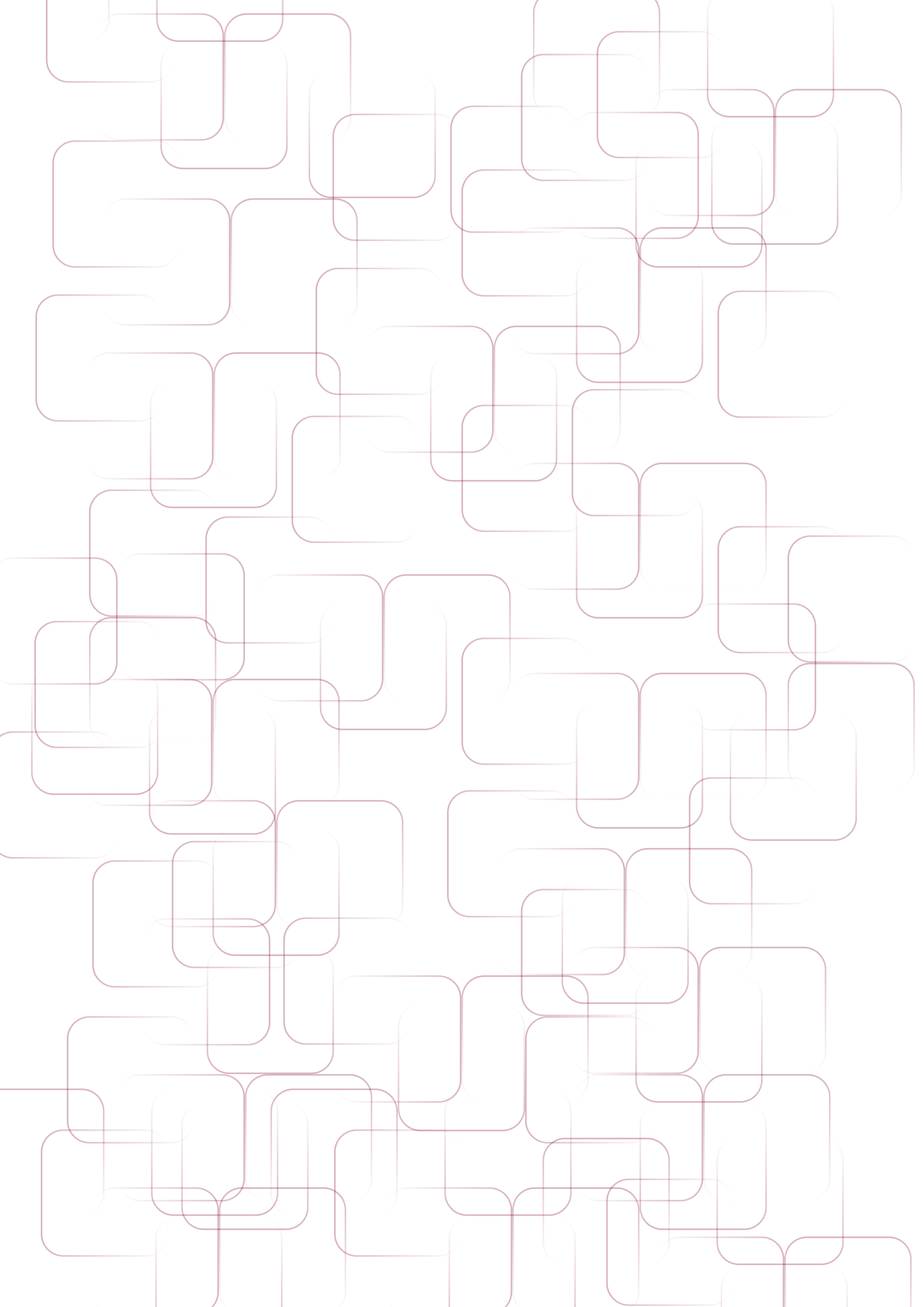
İncelenen örneklerin bazılarında, yaş etiketleri ile içeriklerin teması arasında uyumsuzluklar bulunduğu ortaya konmuştur. Şiddet, korku, zorbalık, erken romantik ilişkiye özendirme, cinsel kimlik, bilişsel aşırı uyarılma ve yaşa uygun olmayan diyalogların çocuk profillerinde erişilebilir içeriklerde yer alabildiği görülmüştür.

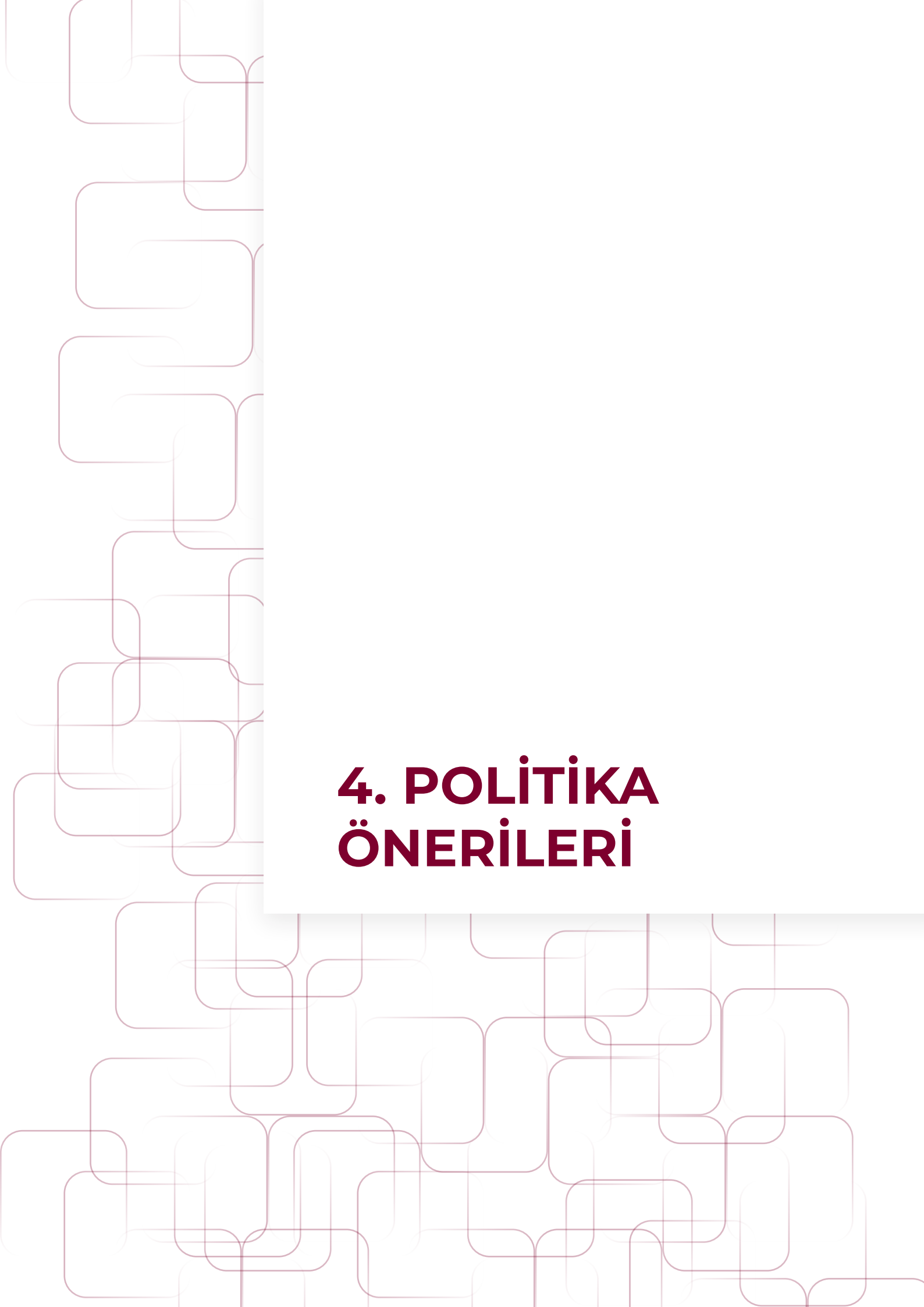
Platformlar arasında uygulama farklılıkları bulunsa da, güvenlik yaklaşımının büyük ölçüde teknik araçlarla (filtre, profil kilidi, yaş etiketi vb.) sınırlandırılması ortak bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Oysa çocukların korunmasında temel belirleyici, erişimin kısıtlanması değil, erişilen içeriğin niteliğinin sistematik biçimde değerlendirilmesidir. Özellikle algoritmik filtreleme sistemlerinin sınırlılıkları nedeniyle, içeriklerin bağlamı yeterince dikkate alınmadan ve yerel

hassasiyetler gözetenmeden çocuk kategorisine dâhil edilebildiği gözlenmiştir.

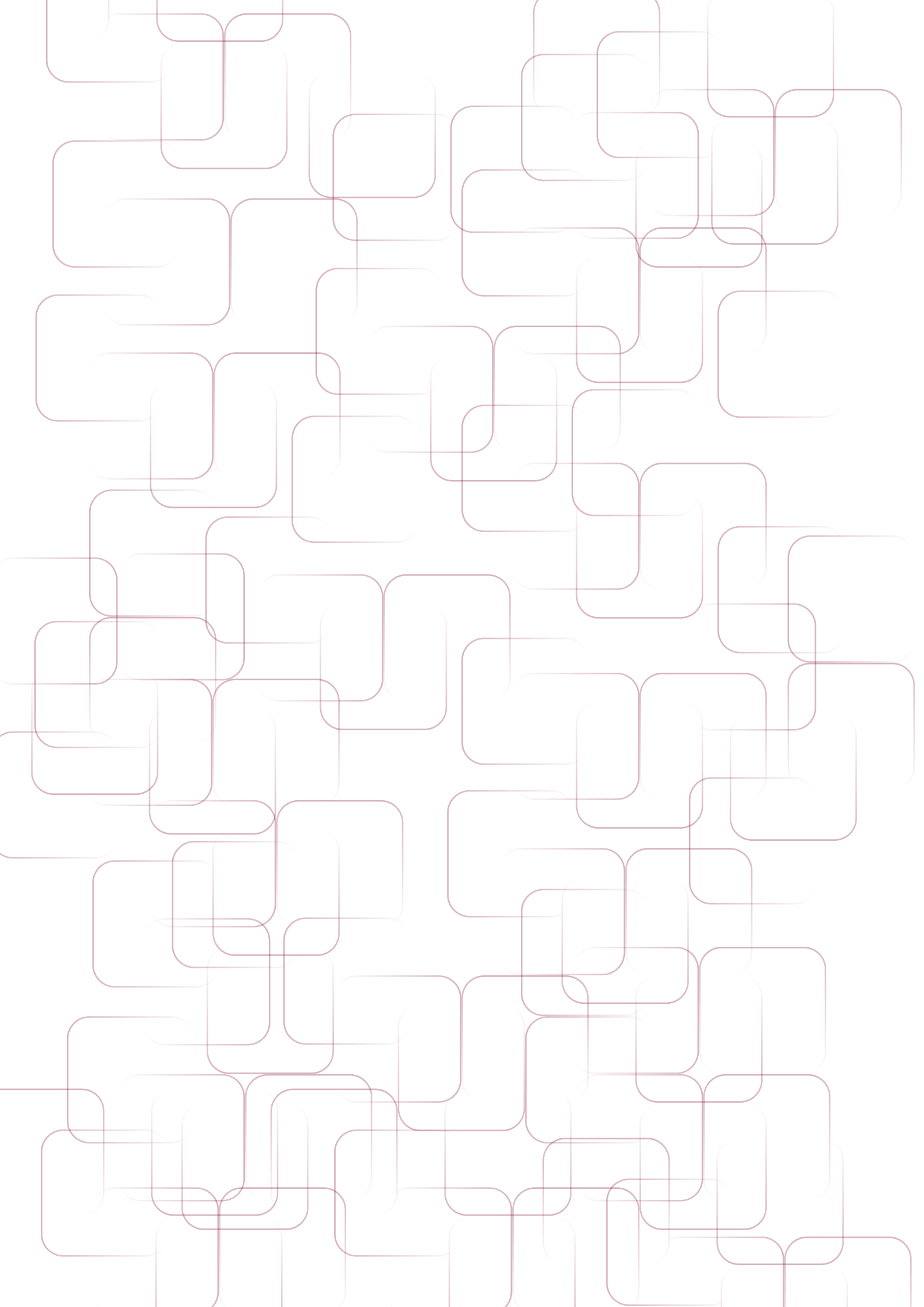
Bu bulgular, platformların güvenlik yaklaşımının pedagojik bir filtrelemeden ziyade, sorumluluğu büyük oranda kullanıcıya devrettiğini göstermektedir. Platformlardaki ebeveyn denetim araçlarının etkili biçimde kullanılabilmesi belirli bir düzeyde dijital okuryazarlık gerektirmektedir. Teknik olarak mevcut filtreleme ve kısıtlama seçenekleri, her ebeveyn tarafından aynı ölçüde anlaşılmamakta veya aktif biçimde kullanılmamaktadır. Ayrıca ebeveynler, güvenli olarak sınıflandırılarak kataloğa eklenen içeriklerin olası etkilerini çoğu zaman izledikten sonra fark etmektedir. Platformlarda ebeveyn denetimi aktif olsa dahi pedagojik açıdan sorunlu içerikler katalogda yer aldığı sürece çocukların bu içeriklere maruz kalması engellenememektedir.

Bu hususta dijital platformların güvenlik yapısında “reaktif” değil, “proaktif” bir yaklaşımın gerekliliği kaçınılmazdır. Çocuklara yönelik dijital içerik güvenliği, teknik bir kullanıcı uyarı meselesinden öte, düzenleyici çerçeve, şeffaflık ve hesap verebilirlik temellerine dayanan bütüncül bir kamu politikası alanı olarak değerlendirilmelidir.

4. POLİTİKA ÖNERİLERİ

POLİTİKA ÖNERİLERİ

1. Çocuk İçerikleri için Önleyici Müdahale Yaklaşımı

Çocuk profillerine sunulan içerikler için bağlayıcı yaş derecelendirme, içerik sınıflandırma ve denetlenebilir şeffaflık yükümlülükleri getirilmelidir. Yaptırımların da çocuk içeriklerindeki ihlallere özel ağırlaştırılması gerekmektedir. Bu alanda Türkiye’de sadece çocuk içeriklerini inceleyen önleyici müdahaleler sağlayan RTÜK denetiminde müstakil bir kuruluşa ihtiyaç olduğu açıktır.

2. Ön Değerlendirmeler ve Şeffaf Moderasyon

Ön değerlendirme sürecinde, çocuk kategorisinde yayımlanacak içerikleri inceleyecek editörlerin %50’si yerel dili ve kültürel bağlamı etkin biçimde yorumlayabilen, ilgili alanda uzman insan denetleyicilerden oluşmalıdır. Platformlar bu oranı, düzenleyici kurumlara dönemsel raporlarla belgelemekle yükümlü tutulmalıdır. Belgelendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, yayın durdurma yaptırımına kadar varan ihlal sayılmalıdır.

3. Beyaz Liste Tabanlı Yayıncılık

Yapay zekâ moderasyonunun %50 hata payıyla çalıştığı bir ortamda, özellikle 0-8 yaş grubu (okul öncesi ve küçükler) çocuklar algoritmaların keyfiyetine bırakılmamalıdır. Türkiye’deki *kids* platformlarında kullanıcılar için “Sadece Onaylı İçerik” modu varsayılan olarak sunulmalıdır.

4. Veri Toplama Düzenlemesi

Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 6. ve 11. maddeleri uyarınca platformlar, çocukların yaş ve bilişsel gelişim düzeyine göre içerikleri filtreleyen koruyucu bir algoritmik profil oluşturmakla yükümlü tutulmalıdır (Enstitü Sosyal, 2025b). Bu profilin temel amacı, çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan içeriklerin sistematik olarak dışlanması ve öneri sistemlerinin daraltılmasıdır.

5. Varsayılan Denetimler

Çocuklara yönelik olarak piyasaya sunulan tüm dijital platformlarda, yaşa uygun içerik filtreleme ve ebeveyn denetimi sağlayan *parental gate* mekanizmalarının varsayılan olarak etkin şekilde bulunması zorunlu hâle getirilmelidir. Bu mekanizmaların asgari standartları RTÜK tarafından belirlenmeli ve teknik uygunluk denetimi BTK tarafından yapılmalıdır. Standartlara uymayan platformların yayın lisansları askıya alınmalı veya Türkiye pazarında faaliyet göstermeleri engellenmelidir.

6. Bilişim Mahkemeleri

Dijital platformlar, algoritmik ihlaller ve çocuklara yönelik içerik sorunları konusunda uzmanlaşmış bilişim mahkemeleri kurulmalıdır. Bu mahkemeler, BTK tarafından hazırlanan teknik raporları esas alarak hızlı karar verebilmelidir.

7. Algoritmik Sorumluluk

Platformların ciroları üzerinden hesaplanacak “Algoritmik Hata Tazminatı” mekanizması kurulmalıdır. Eğer bir çocuk “kids” profili içinde şiddet, olumsuz örnek veya cinsel içeriğe maruz kalırsa, platformlar “hizmet kusuru” kapsamında ağır para cezasına çarptırılmalıdır.

8. Bant Daraltma Stratejisi

Çocuklara yönelik platformlarda küresel veya yerel ölçekte bir güvenlik açığı tespit edilmesi hâlinde, yetkili kurumlar önleyici bant daraltma veya erişim kısıtlama yetkisini derhâl kullanabilmelidir. Bu uygulama, ceza değil çocuk güvenliğine yönelik önleyici bir müdahale olarak değerlendirilmelidir.

9. Hassas İçeriklerin Katalog Yönetimi

Platformlarda kimliksizleştirme niteliği taşıyan ve çocukları ideolojik tartışmaların nesnesi hâline getiren içeriklerin Türkiye kataloğundan tamamen çıkarılması gerekmektedir.

10. Ekonomik Teşviklerin Yeniden Düzenlenmesi

Çocuk kategorisinde elde edilen yaptırım gelirlerinin belirli bir oranı, yerel ve pedagojik onaylı çocuk içeriği üretim fonuna aktarılmalıdır. Sorumlu içerik üreten platformlar desteklenmelidir.

11. Katalog Denetimleri

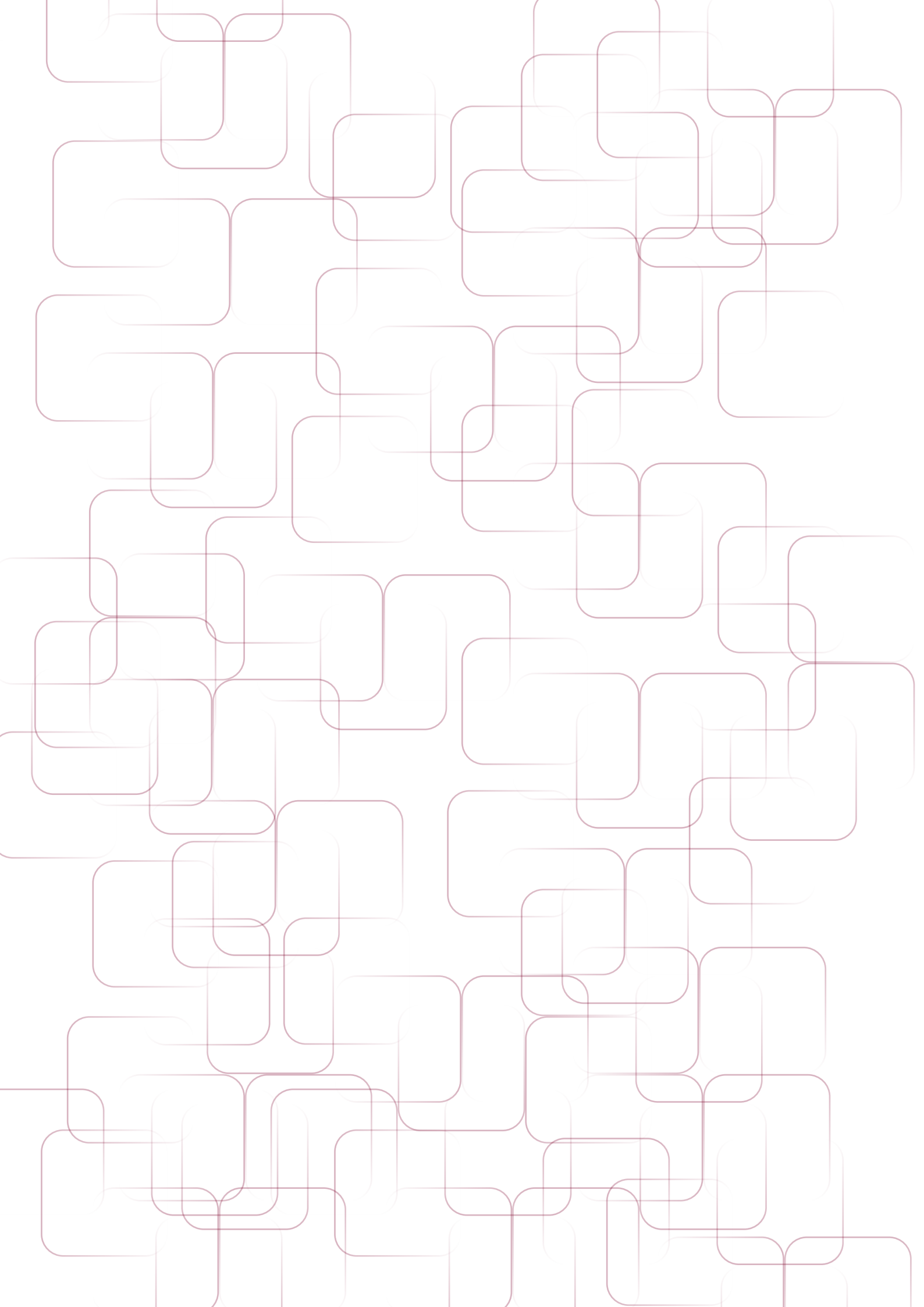
Platformların kullandığı içerik filtreleme ve öneri algoritmaları, çocuk gelişim uzmanları, eğitimciler ve dijital güvenlik uzmanları tarafından düzenli olarak denetlenmelidir. Çocuk profillerine yönelik algoritma, içerik politikası veya katalog değişiklikleri, ebeveynlere açık bildirim yapılmadan ve aktif onay alınmadan kullanıma sunulmamalı; aksi hâlde değişiklik geçersiz sayılmalıdır.

12. Platformlar için Kişilikler

Belirli bir erişim eşiğini aşan dijital hizmet sağlayıcıların Türkiye’de tüzel kişilik bulundurması ve sorumlu yöneticilerinin gerçek kişi olarak tanımlanması zorunlu hâle getirilmelidir.

13. Dijital Farkındalık ve Okuryazarlık

Ebeveynlerin dijital platformları doğru kullanım pratikleriyle tanımlarını sağlayacak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, İletişim Başkanlığı, STK’lar ve bağımsız kuruluşlar tarafından yürütülen kapsamlı farkındalık programları başlatılmalı ve desteklenmelidir. Bu programlar, ailelere sadece güvenli içerik seçme becerisi kazandırmakla kalmamalı; platformlardaki riskli içerikleri tespit edebilme ve bu ihlalleri ilgili hukuki/idari mercilere bildirme noktasında bir kolektif denetim bilinci sağlamayı hedeflemelidir.

KAYNAKÇA

- Age Check Certification Scheme. (2025). *Age assurance technology trial: Part A - Main report*. Australian Government Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications, Sport and the Arts. https://www.infrastructure.gov.au/sites/default/files/documents/aatt_part_a_digital.pdf
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall.
- Common Sense Media. (n.d.). *How we rate and review*. <https://www.common SenseMedia.org/about-us/our-mission/about-our-ratings>
- Common Sense Media. (2020). *Young kids and YouTube: How ads, toys, and games dominate viewing*. <https://www.common SenseMedia.org/research/young-kids-and-youtube-how-ads-toys-and-games-dominate-viewing>
- Common Sense Media. (2026). *Age assurance attitudes among adults*. https://www.common SenseMedia.org/sites/default/files/research/report/2026-age-assurance-brief_final-for-web.pdf
- Enstitü Sosyal. (2025a) *Çocuklarda internet ve dijital oyun alışkanlıkları* (Verinin Dili). https://enstitusosyal.org/uploads/publications_module/file-17510322721488363187.pdf
- Enstitü Sosyal. (2025b). *Dijital dünyada çocuk hakları sözleşmesi*. <https://enstitusosyal.org/imza>
- Internet Matters. (n.d.). *Digital parenting: How parents support children's wellbeing in a digital world*. <https://www.internetmatters.org/wp-content/uploads/2022/07/IM-Google-Wellbeing-Report-Screen.pdf>
- Isaacson, T. N. (2016). *Romantically themed media and the development of children's understanding of love* [Master's thesis, Boise State University]. <https://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2178&context=td>
- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun [5651 Sayılı Kanun]. (2007, 23 Mayıs). *T.C. Resmî Gazete* (Sayı: 26530). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070523-1.htm>
- Lillard, A. S., & Peterson, J. (2011). The immediate impact of different types of television on young children's executive function. *Pediatrics*, 128(4), 645-651. DOI: 10.1542/peds.2010-1919
- Mumcu, T. (2024). Çocuklar için dijital medya içerikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 3, 1435-1446. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3918993>
- Odabaşı, H. F., Tekgöz, N., Hafızoğlu, R. ve Aydın, S. (2024). *Dijital çağda ailenin dönüşümü: Yeni nesil bağlar ve dinamikler* (Araştırma Raporu No. 2). Enstitü Sosyal. https://enstitusosyal.org/uploads/publications_module/file-17180161271439228492.pdf
- Ofcom. (2019). *Children and parents: media use and attitudes report 2018*. <https://www.ofcom.org.uk/siteassets/resources/documents/research-and-data/media-literacy-research/children/childrens-parents-jan-2019/children-and-parents-media-use-and-attitudes-2018.pdf>

- Ofcom. (2025). *Children's media literacy report 2025*. <https://www.ofcom.org.uk/siteassets/resources/documents/research-and-data/media-literacy-research/children/childrens-media-use-and-attitudes-report-2025/childrens-media-literacy-report-2025.pdf?v=396621>
- Online Safety Act (2023). UK Parliament. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50>
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5). 1-6 https://cddoc.uc.cl/wp-content/uploads/2020/03/Digital_Natives_Digital_Inmigrants.pdf
- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun [6112 Sayılı Kanun]. (2011, 3 Mart). *T.C. Resmî Gazete* (Sayı: 27863). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6112.pdf>
- Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik. (2019). *T.C. Resmî Gazete* (Sayı: 30849). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190801-5.htm>
- Sünbül Olgundeniz, S. ve Aydoğan, Ü. (2023). Dijital yayın platformlarında ebeveyn denetimi ve çocuk erişimine yönelik bir araştırma: Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ örnekleri. *TRT Akademi*, 8(19), 786-813. <https://doi.org/10.37679/trta.1328932>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2024*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638>

